IL-MUŻEW TAL-ARKEOLOĠIJA
(Ir-Raba' parti)

Fdalijiet Rumani minn qiegħ il-baħar

Minn din is-sala ngħaddu għall-kamra li tinsab f'ras it-taraġ. Kamra żgħira mimlija daqs bajda b'ġarar u ankri Rumani. Il-fuħħar li nsibu sew fil-vetrina kif ukoll dawk esebiti mal-ħajt u fl-art, flimkien ma' l-ankri taċ-ċomb, ġejjin minn sejba taħt il-baħar minn tagħbija fuq xini tal-merkanzija li għerqet fid-daħla tal-bajja tax-Xlendi, madwar it-tieni seklu qabel Kristu. Xi ġarar huma ta' żmien wisq aktar tard, x'aktarx minn xini ieħor li għereq madwar il-ħames seklu wara Kristu.

Il-ġarar il-kbar imdendlin mal-ħajt fuq il-lemin huma ta' għamla Griega-Rumana, u kienu jintużaw għall-inbid (vinariae). Oħrajn huma mill-Afrika ta' Fuq (forma ċilindrika) u mill-Gżejjer Maltin (dawk li għandhom imqabad żgħar fuq l-ispalla u bil-qiegħ għat-tond).

Mal-ħajt fuq ix-xellug wieħed jara numru ta' partijiet ta' l-ankri. Dawn fil-fatt huma ċ-ċepp u l-ingast għad-dirgħajn. F'kantuniera faċċata tal-bieb naraw rikostruzzjoni ta' kif kienet tkun maħduma l-ankra. Hekk naraw li partijiet mill-ankra kienu magħmula mill-injam, imma ċ-ċomb taċ-ċepp kif ukoll tal-ingast kien ikun tqil biżżejjed biex iniżżilha fil-qiegħ tal-baħar. Kienet tkun ħaġa normali li l-ankra tinqata' u titħalla fil-qiegħ meta teħel ma' xi skoll, għalhekk kien ikun hemm oħrajn abbord.

Aktar fdalijiet Rumani

Minn din il-kamra ngħaddu għall-kamra faċċata tagħha fuq in-naħa l-oħra tal-indana fejn insibu aktar fdalijiet Rumani. L-istatwa li naraw fin-nofs u ż-żewġ iskrizzjonijiet li jidhru hawnhekk, fl-1623 tpoġġew ġewwa niċċa fil-ħajt tas-sur qrib il-mina l-kbira taċ-Ċittadella (ara iskrizzjoni f'ras it-taraġ). Dawn reġgħu tneħħew minn hemm fl-ewwel snin tas-seklu dsatax.

F'dil-kamra nsibu żewġ bażijiet ta' statwi li t-tnejn ma nafux fejn instabu. Dik ta' fuq ix-xellug hemm miktub fuqha bil-Latin li Marcius Marcianus waqqaf din l-istatwa ad unur ta' l-aqwa u l-iżjed ħabib għażiż tiegħu Cestius Lucius, iben Poampus, patrun tal-Municipju..... l-iskrizzjoni l-oħra , li tnaqqxet bejn is-snin 14 u 29 w.K., hija ddedikata lil Livia Drusilla, it-tieni mara ta' l-Imperatur Ruman Augustus (27q.K-12w.K.) u omm l-Imperatur Tiberius (14-37 w.K.) minn żwieġ ta' qabel.

Wara l-mewt ta' l-Imperatur Augustus, Livia Drusilla kienet mogħtija t-titlu ta' Augusta u magħduda wkoll fil-ġens Julia. Għalhekk bidlet isimha għal Julia, u 'l quddiem baqgħet magħrufa bħala Julia Augusta jew Augusta. Hawnhekk hija identifikata ma' Ceres, alla mara ta' l-agrikultura. Ix-xbieha li naraw fin-nofs hija ta' mara. L-istatwa hija maħduma fl-irħam abjad ta' Carrara, u hija ta' l-ewwel seklu w.K., żmien Ġulju - Klawdju. L-istatwa tirrappreżenta xi Augusta, titlu mogħti lin-nisa tal-familja imperjali, u mhux magħruf il-post fejn instabet.

Żmien il-Għarab

L-aħħar kamra f'dan is-sular hija dedikata liż-żmien medjevali. Ftit huma l-oġġetti minn dan il-perijodu u l-fuħħar li naraw huwa tas-sekli 14 u 15.

Il-Ġebla ta' Majmuna

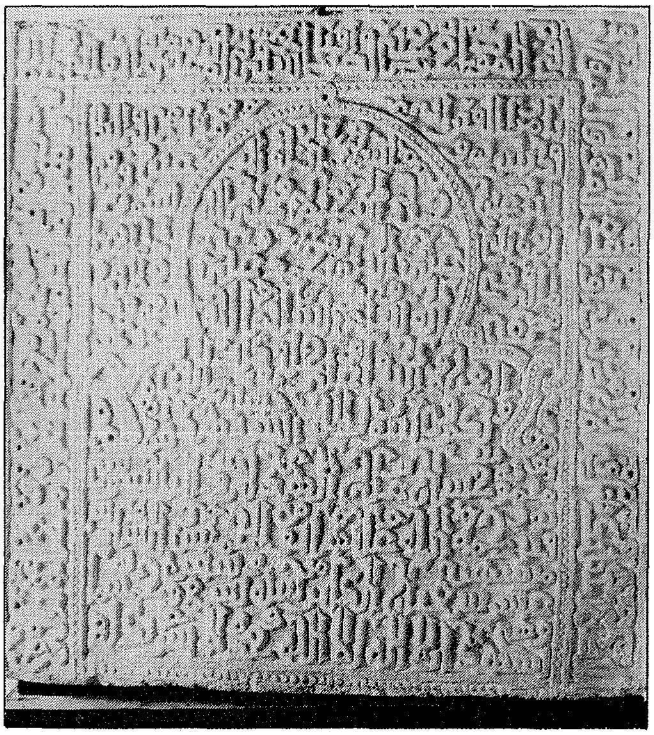

Faċċata tal-bieb wieħed jara rħama lapida ta' qabar b'kitba bil-Għarbi b'ittri kufiċi tas-seklu tnax. Din instabet fil-post magħruf bħala ta' Majmuna, bejn ix-Xewkija u Sannat. L-iskrizzjoni titkellem weħidha għal min ġiet miktuba. Aqraw u iflu l-kliem:

F'isem il-Ħanin Allah, li jagħder, ikollu ħniena mill-Profeta Muhammed u dawk li jimxu warajh, u jagħtihom il-ħelsien ta' dejjem. Allah kbir u għal dejjem, li l-ħlejjaq tiegħu għandhom jintemmu. Ta' dan hemm turija fil-Profeta t'Allah.

Dan huwa l-qabar ta' Majmuna, bint Hassan, iben Ali al-Hudali, magħruf bħala iben as-Susi, mietet, Allah ikollu ħniena minnha, il-Ħamis 16 il-jum tax-xahar ta' Sa'ban fis-sena 569 (21 ta' Marzu 1174) tistqarr li hemm Allah wieħed biss mingħajr ħadd bħalu.

Ħares madwarek! Hemm xi ħaġa għal dejjem fid-dinja; xi ħaġa li treġġa lura jew tagħmel seħer lill-mewt? Il-mewt serqitni minn palazz u jaħasra la bibien u lanqas firrolli ma setgħu jeħilsuni. Kulma għamilt (f'għomri) jibqa', u jiġi meqjus u miżmum.

Int li wieqaf tħares fuq dan il-qabar! Jiena diġa tmermirt ġewwa fih, u t-trab għattieli għajnejja. Fuq soddti, f'dari ma hemm xejn ħlief dmugħ, u x'se jiġri meta jien inqum mill-mewt. Kun għaqli ja ħija u indem.

Lapidi tal-Medju Evu

Mal-ħitan matul l-indana hemm imdendla lapidi minn fuq oqbra f'ċimiterju li kien jinsab "fuq it-Tomba" jew "iz-zuntier tar-Rabat", maġenb il-knisja ta' Santu Wistin. Skond it-tradizzjoni, dawn il-lapidi kienu jimmarkaw l-oqbra ta' nies ta' ċertu klassi li flimkien mar-Re Luiġi IX ta' Franza kienu ħadu sehem fil-kruċjata kontra Tunes fis-sena 1270. Huma u sejrin lura x-xwieni Franċiżi tħarbtu f'maltempata qalila, u x'uħud minnhom fuq ix-xwieni mietu ukoll minħabba l-mard. Xi xwieni minnhom daħlu Għawdex għall-kenn fejn il-mejtin ġew midfuna.

Iskrizzjonijiet ta' Żmien il-Kavallieri.

X'ħin nibdew neżlin it-taraġ mal-ħajt hemm imdendlin żewġ iskrizzjonijiet bil-Latin.

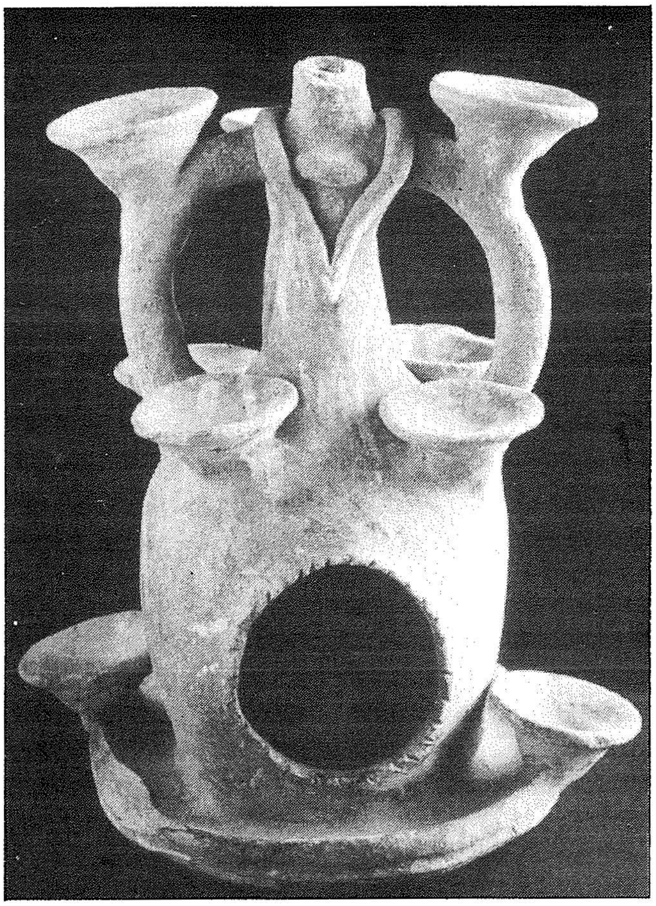

Stufa ta' Żmien il-Għarab li fuqha (f'dawk ir-reċipjenti żgħar qishom ħerġin minnha) kienu jsaħħnu l-pastini magħmulin mill-ħwawar, li tant huma magħrufin għalihom l-Għarab. Innutaw l-ispazju fin-nofs ta' l-istufa fejn kien jitqiegħed musbieħ biex isaħħan il-fuħħar. Din kienet tintuża speċjalment waqt il-ġabra tal-membri tal-familja.

L-ewwel waħda kienet ingastata fil-ħajt tas-sur qrib id-daħla taċ-Ċittadella fis-seklu sbatax biex tfakkar il-ftuħ ta' triq u kienet imżejna bi statwa u skrizzjonijiet antiki ħafna. Din infetħet taħt il-Gran Mastru Fra Antoine de Paule, fl-1623.

L-iskrizzjoni l-oħra kienet tpoġġiet fl-1698 fuq l-Għajn il-Kbira, il-Fontana meta din kienet restawrata minn Erkole Martin Testaferrata, meta kien Gran Mastru Fra D. Ramon Perellos y Roccaful.

F'niċċa f'nofs it-taraġ hemm esebita l-arma ta' Ruma: il-lupa tredda' lit-tewmin Romulus u Remus. Din l-iskultura hija xogħol x'aktarx tas-seklu sbatax jew tmintax.

Fin-naħa t'isfel tat-taraġ insibu lapida kommemorattiva oħra bil-Latin u bit-Taljan. Din tfakkar lis-suldat qalbieni Bernardo de Opuo li fil-1551 meta t-Torok ħabtu għal Għawdex u kollox kien jidher mitluf, għażel li joqtol lil martu u żewġ uliedu xebbiet, milli jarahom jaqgħu fil-jasar. Wara miet jitqabad ma' l-għadu. Il-lapida tikkommemorah fis-sena 1579.

Kif wieħed jinżel it-taraġ jilmaħ lapida kommemorattiva oħra u xi skultura flimkien ma' mudell ta' torri li kien inbena minn Giovanni Guorgion fix-Xewkija fl-1690. Dan it-torri kellu jinqered fl-1943 meta fit-Tieni Gwerra Mondjali kien ser jinbena ajruport ta' emerġenza biex l-alleati jinvadu l-Sqallija. Dawn l-iskulturi u xi ġebel ieħor kull ma fadal minn dan it-torri.

Nispera li l-informazzjoni li għaddejtilkom dwar il-Mużew tal-Arkeoloġija tkun ta' stimulu biex itħeġġu tmorru żżuruh.